

Şimşek ekibinin zor tercihleri

Ekonomi 2024'e enflasyon sorununu halledememiş, buna karşın durgunluk belirtileri, buna bağlı işsizlik eğiliminin arttığı bir ortamda tedirgin girdi. Yeni ekonomi ekibi en zorlu sınavı 2024 yaz başında verecek

TÜRKİYE ekonomisi tam bir istikrar yakalamış durumda. Baksanız TÜİK'in yıllık tüketici enflasyonu 2022 sonunda yüzde 64,27 iken, Aralık 2023'de milim oynamayla yüzde 64,77 olmuş. Buna karşın geçen hafta açıklanan verilere göre 2023 Ocak-Kasım cari işlemler dengesi 43,6 milyar dolar açık vermiş. 2022'nin aynı döneminde cari açık çok yakın bir düzeyde 43,1 milyar dolardı.

Şaka bir yana ekonomi 2024'e enflasyon sorununu halledememiş, buna karşın durgunluk belirtileri, buna bağlı işsizlik eğiliminin arttığı bir ortamda tedirgin girdi. Piyasacıların Mehmet Şimşek-Gaye Erkan ekibine alkışları bir türlü dinmezken, uyguladıkları ekonomi politikalarının enflasyon üzerindeki olumlu etkileri aradan geçen 8 aya karşın henüz hissedilebilmiş değil.

ENFLASYON BEKLENTİLERİ KIRILAMADI

Hatırlayalım 2023 yılı için öngörülen enflasyon oranı Merkez Bankası'na göre hala yüzde 36. Bu oranın şubat başı yayımlanacak yılın ilk enflasyon raporunda yukarı doğru revize edilmiş durumunda, hedeflerin bir türlü dikiş tutmadığı kanısı yaygınlaşacak. Bir değişiklikli gidilmesi halinde ise, zaten yüzde 36 oranını gerçekçi bulan kimse yok; en son yayımlanan Aralık 2023 Tüketici Güven Endeksi'ne göre 2024 enflasyon beklentisi yüzde 57 dolaylandıydı.

Merkez Bankası'nın politika faizini öntümündeki hafta yüzde 45'e çekip, seçim sonuna kadar beklemeye geçeceği kanısı egemen. Eğer enflasyonun hız kestiğine ilişkin bir kanı olmasa, bu oran da yeterli olmayabilir. Hele toplumdaki gerçek enflasyonun açıklanan resmi rakamlardan daha yüksek olduğu algısı yüksekken, insanlar tüm olanaklarını seferber edip, tüketimlerini öne çekme eğilimini sürdürüyorlar. Hatta aylık faizi yüzde 3,69 olan, ama gerçekte yıllık bileşik faizi yüzde 60'a dayanan bireysel kredi kartı (BKK) harcaması bile kimseye pahalı gelmiyor. Nitekim geçtiğimiz hafta BKK borç bakiyesi 1.173 milyar liraya yükselmişti.

Geçtiğimiz yıl Ocak ayı tüketici enflasyonu yüzde 6,65

Depo Photos

çıkmişti. 2024 Ocak için de, yılbaşı maaş ayarlamalarının talebi öne çekme eğilimi, yüzde 58,5 olarak belirlenen yeniden değerlendirme oranına göre belirlenen vergi ve harçlar, alkol, sigara ve ulaşım zamları, akaryakıtta ÖTV kaynaklı artışlar üst üste konuşunca aylık enflasyonun bu oranın belirgin biçimde altında kalması için bir neden görünmüyor.

Ayrıca hizmetler sektörünün; sinemalar, tiyatrolar, berberler, spor salonları, lokanta ve kafelerin yılbaşında yekten bir zam yapması kimseyi şaşırtmıyor. Yüksek enflasyon ortamında şöyle de bir psikolojik etmen devreye giriyor: Diyelim bir kahve 60 liradan sunuluyor. Bu fiyat size pahalı gelse de, maaşınız yerinde sayarken öntümündeki aylarda aynı kahvenin 70, 80 hatta 100 liraya satılacağını biliyorsunuz. İyisi mi bugünden nefsimi körelteyim diyebiliyorsunuz. Hatta arkadaşımıza bugün kahveyi ben ısmarlayayım, sıramı savayım duygusu yaşayabiliyorsunuz. Kahve sadece bir örnek, aynı duygu istifleme olanağı bulunmayan tüm hizmet kalemleri için geçerli.

ENFLASYONUN ANA KAYNAĞI KÂRLAR

Gelelim enflasyonun talepten kaynaklanan, özellikle 28 Mayıs seçimleri öncesi düşük faiz ortamında borçlanarak harcamayı körükleyen bir boyutu varsa da; gerek **İSO 500** büyük firma anketinin sonuçları, gerekse de bankacılık karları ve TCMB tarafından irделenen sektör bilançoları şirket karlarının enflasyonun çok üzerinde gerçekleştiğini ortaya koyuyor. Bu manzara da enflasyonun daha çok kar çekişli olduğunu düşündürüyor. Ekonomi yönetiminin aşırı karlara yönelik hiçbir kaygısı, bırakın önlem

almayı uyarısı bile bulunmuyor.

Zaten Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek işveren örgütlerine yönelik mesajlarında hep ihracata yönelmelerini salık veriyor. Bu aslında, "bizim kemer sıkma programımızla ücretlerin hem reel gelirleri gerileyecek, hem de yüksek faizle borçlanarak tüketme şansları azalacak, iyisi mi siz de dış aleme yönelin anlamını" taşıyor.

Ancak ihracat pazarlarından da pek umut verici mesajlar gelmiyor. Bir örnek, Dünya Bankası'nın Ocak 2024 Dünya Ekonomik Beklentiler Raporu'nda Türkiye'nin en önemli ihracat pazarı Avro Bölgesinin bu yılki büyüme beklentisi yüzde 0,7'ye çekildi. Yani döviz bazında işçi ücretlerinin düşürülmesiyle kazanılacak rekabet gücünden medet ummaktan başka ekonomi yönetiminin elinde bir koz bulunmuyor. Öte yandan, TL'nin keskin değer kaybının ise, kur artışları yoluyla enflasyonun yönünü yukarı çevirmesine yol açacağı akıldan çıkarmamak gerekiyor.

İÇ TALEP DİNAMİKLERİ KURUYOR

Bilindiği gibi ekonomi, iç talep çekişli bir ekonomik büyüme dönemi yaşadı. Buna karşın işgücünün milli gelirden aldığı pay giderek daraldı. Bu çelişkili durum bir noktaya kadar sermayedar ve rantıye kesimlerin de ekonomide tüketici sıfatıyla boy göstermeleriyle açıklanabilir. "Refah etkisi" denilen; karların artmasının, emlak yatırımlarının, otomotiv alımlarının, borsa portföylerinin prim yapmasının getirdiği güvenle varlık kesimlerinin harcama isteklerinin kaçınılmaz talebe olumlu katkı yaptı. TÜİK tarafından hizmet enflasyonunun, yani turistlerin ve hali vakti yerinde kişilerin daha fazla rağbet ettiği ekonomik

aktivitelerin fiyat artış hızının yüzde 90,7 olarak açıklanması da bu canı destekliyor. Ama geçmişte talebin canlılığındaki diğer belirleyici etmen, kredi faizlerinin enflasyonun çok altında tutulması nedeniyle sade yurttaşların da gelirlerini oldukça üzerinde harcama yapmalarının sonucuydu. BKK harcamaları hala biraz evvel değiştiğimiz gibi canlılığını korusa da, bu etki yıl içinde sönmünecek ve iç talep hız kesecektir.

İŞSİZLİK TIRMANACAK

Haliyle ekonomide durgunluk eğilimleri işsizliği tırmandırır. Son açıklanan Kasım 2023 işgücü verilerine göre işsizlik oranının bir önceki aya göre yüzde 0,4 artarak yüzde 9,0'a yükselmesi bir eğilimin ön belirtisi kabul edilebilir. 2024'te 2018 döviz şokunun ardından 2019'da işsizlik oranının yüzde 13,7'ye tırmanması gibi bir eğilim gözlenebilir. Şirketler deneyimli elemanları kaybetme kaygısıyla ilk elde işçi çıkartmayı tercih etmeyecekleri için, fatura işgücü piyasasına ilk kez giren gençlere çıkabilir. Genç işsizliği şu anki yüzde 16,3 oranının çok üzerine yüzde 20-25 aralığına sıçrayabilir.

EN ZORLU SINAV YIL ORTASINDA

Yeni ekonomi ekibi, en zorlu sınavı 2024 yaz başında verecek. Çünkü bu dönem on iki aylık enflasyonun yüzde 75 civarına çıkması bekleniyor. Bu noktada 2025'e yönelik resmi yüzde 14 enflasyon beklentisini de hatırlarsak, yüzde 45 faiz oranı reel anlamda çok yüksek kalacak. Yüzde 75 enflasyonla faiz indirimi de dövize yönelimi körükleyebilecek. Yolu gözlenen yabancı sermayeyi de ülkütebilecek. Çünkü sıcak para patates, domates fiyatının belirlediği enflasyon oranıyla pek ilgilenmez. Getirisinin düştüğü, döviz kur istikrarını da güvenli görmediği noktada ülkeyi terk eder.

2024 yılı Şimşek-Erkan ekibinin dezenflasyon sürecini sürdürme amacı ile ekonomini ani bir duruşa geçmesini önleme gereği arasında sıkışacağı zor bir dönem olmaya aday. Neoliberal politikaları benimsemiş bu ekibin sermayeden yana sınıfsal tercihlerini de düşünürsek; yanlış politikaları, tereddütlerini, ne pahasına olursa olsun yabancı sermayeyi hoşnut etme niyetinin yükünü de haliyle geniş halk kitleleri çekecek.